

О‘QUVCHILAR BILISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI

Salomov Abdurasul Ahmad o‘g‘li

*A.Qodiriy nomidagi Jizzax davlat pedagogika universiteti,
Texnologik ta‘lim y o‘nalishi I bosqich magistranti*

Annotatsiya: Maqolada o‘quvchilarning bilish faoliyatini takomillashtirishga yo‘naltirilgan tarbiyaviy ishlarda zamonaviy texnologiyalarning o‘rni haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: raqobatbardosh, mutaxassis, malaka, yuksak, insoniy, fazilat, kasb, xalq, sodiq, jamiyat, fuqaro, mas‘uliyat.

Аннотация: В статье излагается мысли о роль современной технологии к совершенствованию учебной деятельности знаний учащихся.

Ключевые слова: конкурентоспособность, специалисты, квалификация, высокий, человечность характер, профессия, народ, бывший, общество, граждан, ответственность.

Oliy ta‘lim tizimi oldida jamiyat uchun faqat chuqur bilimli, kelajagi va ravnaqi uchun xizmat qila oladigan haqiqiy raqobatbardosh, muayyan mutaxassislik malakalarini egallagan shaxslarnigina emas, balki ayni vaqtda zamon talablariga javob bera oladigan, yuksak insoniy fazilatlarga hamda chuqur kasb sohibi va uning fidoyisi, xalqiga sodiq, jamiyatda fuqarolik burchi va mas‘uliyatini yaxshi anglagan, o‘z vatanining madaniyatli mutaxassis kadrlarni tayyorlash talab etilmoqda. Buning uchun: O‘quvchilarning bilish faoliyatini takomillashtirishga yo‘naltirilgan tarbiyaviy ishlarni takomillashtirishda quyidagi texnologiyalarni jonlantirish ko‘zda tutiladi.

Press-anjuman - anjumanni o‘tkazish uchun siyosiy sharxlovchilar, deputatlar, veteranlar, turli soha mutaxassislari, madaniyat, san‘at va sport bo‘yicha fidoyi xodimlar taklif etilishi yoki maxsus tayyorgarlik ko‘rgan siyosiy sharxlovchilar o‘tkazishlari maqsadga muvofiq. Ularga oldindan (yoki uchrashuv vaqtida) o‘quvchilarni qiziqtirgan bir necha savollar beriladi. Savollarni maxsus press-guruh a‘zolari berishadi, javobni anjumanga taklif etilganlar beradi.

Fantastik loyihalar tanlovi - tanlov qatnashchilari rasmlar, chizmalar, sxemalar, diagrammalar, kompyuter grafikalar, slaydlar, videomateriallar yordamida tanlagan mavzu asosida tayyorlangan fantastik loyihalarini taqdimot qiladilar. Taqdimot yakkama-yakka yoki guruh, tartibida o‘tkaziladi. Masalan, «Bizning o‘quv maskanimiz 2050-yilda», «Quyosh energiyasi insonga», «Planetalararo yo‘lovchi kemalar» va h.k.lar loyiha mavzusi bo‘lishi mumkin. Loyihalar taqdimoti tugagach,

savollarga javoblar beriladi, opponentlarning chiqishlari boʻladi. Eng yaxshi ilmiy-fantastik loyihalar diplom va mukofotlar bilan taqdirlanadi

Jumboklar bozori - ishtirokchilarning qiziqarli jumboqlarni topish va sotib olish musobaqasi. Jumboqni sotib olish uchun yangi bir jumboq aytilishi kerak. Bu bozordagi jumboqlar har xil: rasmlı, ogʻzaki, yozma, predmetli, kompyuterli, koʻrgazmali, ijodiy va xokazo.

Adabiy karnaval - turli badiiy adabiyot qaxramonlari kostyumini tayyorlash va himoya qilishga, obrazga kirishga va uni himoya qilishga yoʻnaltirilgan.

Dunyoning etti moʻjizasi - har bir guruh dunyoning etti moʻjizasidan birini olib, materiallar toʻplaydi. Masalan: “Tojmahal”, “Misr piramidalari” va b. bilan tanishtiradi, savollarga javob beradi. Tayyorgarlikka bir necha kun vaqt beriladi. Toʻplangan materiallarni guruhlar texnik vositalar yordamida taqdimot qiladilar.

Ishontirish maktabi - har bir kichik guruh tanlangan mavzu boʻyicha boshqalarni ishontirish boʻyicha topshiriq oladi. Masalan, «Chekish - umr zavoli», «Yoʻl harakati qoidasi - umr foydasi», «Alkohol - bu zahar» va hokazo.

Oʻquv tarbiyaviy ishlarni takomillashtirishning asosiy yoʻllaridan – oʻquv jarayonini insonparvarlashtirish, demokratlashtirish, liberilizatsiya etishni innovatsion holat deb qaraladi.

Darsni insonparvarlashtirish:

- hamkorlik;
- oʻquvchiga gʻamxoʻrlik;
- eʻzozlash;
- kechirimli boʻlish;
- oʻzini-oʻzi rivojlantirishga muhit yaratish;
- psixologik sogʻlom muhit yaratish;
- ijodiy muhit;
- doʻstona munosabatda ish yuritish;
- oʻquvchi extiyoji, qiziqishi, shaxsiy fazilati, iqtidorini ishga solish.

Tarbiyaviy ishlar jarayonida qoʻllaniladigan pedagogik taʻsir etish usullarini takomillashtirishda quyidagi tadbirlarni jonlantirish koʻzda tutiladi:

Pedagogik taʻsir usuli - bu aniq pedagogik holatlarni tashkil qilish usulidan iborat boʻlib, unda maʼlum qonuniyatlar asosida oʻquvchilarning ijobiy ishlarida oʻz kamchiliklarini yoʻqotishga undovchi yangi fikrlar va hissiyotlar uygʻonadi.

Pedagogik taʻsirning har bir usuli oʻzining tabiatli xususiyatlariga ega boʻlib, ular ikkita elementning oʻziga xos birligida vujudga keladi, yʻani

- a) yaratilayotgan pedagogik holatlar xususiyatlari;
- b) yangi pedagogik holatga oʻquvchilarda tugʻiladigan yangi fikrlar, tarbiyaning yangi sabablari va shaxsiy kamchiliklarini engib oʻtishga asos boʻladigan xissiyotlar mazmuni.

Pedagogik ta'sir usullaridan foydalanish aniq pedagogik tamoyillarga rioya qilishga asoslangan. Bu tamoyillar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

- pedagogik optimizm;
- o'quvchilarga hurmat;
- o'quvchining ruxiy holatini tushunish;
- o'quvchi shaxsiy tabiatining tashqi xususiyatlari va sabablarini ochish;
- o'quvchining taqdiri bilan qiziqish.

Ishontirish uslubining asosiy shakllari - tushuntirish, o'qitirish, g'oyaviy-siyosiy hamda axloqiy mavzularda suhbatlar, ma'ruzalar, munozaralar tashkil etish, uchrashuvlar uyushtirish, badiiy asarlar bilan tanishtirish, televidenie ko'rsatuvlari va teatr spektakllarini ko'rish hamda tahlil qilish va h.k.lardan iborat.

Zamonaviy o'qituvchining ma'naviy, ma'rifiy, madaniy qiyofoasi:

- pokligi, to'g'ri so'zligi,
- qat'iyatliligi,
- vijdoniyligi, xalolligi,
- o'z pozitsiyasini himoya qilaolishi,
- ongli tushunuvchi,
- o'qimishli, ziyoliligi,
- odamiyligi, odamoxunligi,
- rahimdillik, mehribonlik,
- samimiyligi, beg'arazligi,
- kamtarinlik, kamsuqumlilik,
- vijdonli, nomusli,
- oz zo'zida turuvchi kabi hislatlarga ega bo'lishi talab etiladi.

Yuqorida qayd etilgan asosiy pedagogik talablar o'qituvchida mujassam bo'lsa zamonoviy o'qituvchi sifatida o'quvchilarning bilish faoliyatini takomillashtirishga yo'naltirilgan tarbiyaviy ishlarni rivojlantirish hamda pedagogik ta'sir ko'rsatishda zamonoviy texnologiyalarning o'rni samarali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davletshin M. G. Psixologiya,- Toshkent: O'qituvchi, 2007.- 41-bet
2. Muslimov N.A. va boshqalar Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. Monografiya Toshkent, TDPU, 2013.
3. Muslimov N.A., Mutalipova M.J., Abdullaeva Q.M. Bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. Metodik qo'llanma, Toshkent, TDPU, 2014.
4. Ismoilov T.J. Texnologik madaniyat va kompetentlik asoslari. O'quv-uslubiy majmua. Jizzax, JDPI, 2021 y. 148 b.